

Behandlingslinje for ADHD hos barn og unge

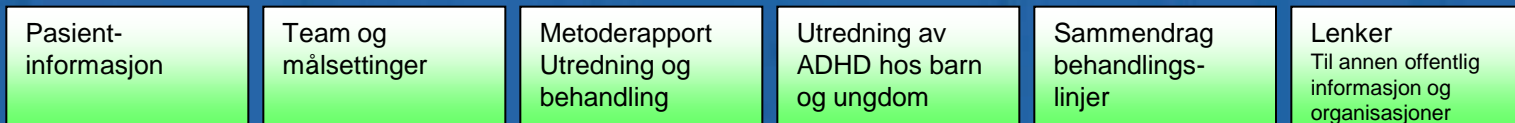
i Hedmark og Oppland

Individer med denne tilstanden har oppmerksomhetssvikt og/eller hyperaktiv atferd og nedsatt impuls kontroll som er knyttet til organiske forhold i hjernen. Vanskene skal opptre på minst to av barnets livsarenaer, og være hemmende for barnets livsutfoldelse.

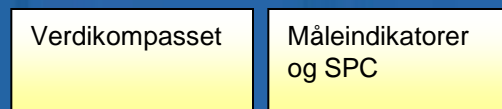
Behandlingsforløp

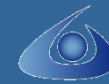
Dokumentasjon

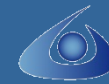
Kontinuerlige målinger

Behandlingslinjeansvarlig/Kontaktperson : Klinisk pedagog Per Normann Andersen, BUP Lillehammer

<u>Barnehage</u>	<ul style="list-style-type: none"> – utfylling av "tidlig registrering av språklig atferd "TRAS" – samtale med foreldre/foresatte – beskrivelse av utvikling og sosial fungering 	<ul style="list-style-type: none"> – i samarbeid med foresatte henvise til PPT ved mistanke om mulig ADHD
<u>Skole</u>	<ul style="list-style-type: none"> – beskrivelse av faglig, sosial og emosjonell fungering – pedagogisk kartlegging (lese, skrive, språk, matematikk) – samtale med foreldrene/foresatte 	<ul style="list-style-type: none"> – samtale med barnet – for ungdomsskole og videregående skole sjekk ut mulig rusmisbruk. – i samarbeid med foresatte henvise til PPT ved mistanke om mulig ADHD
<u>Foresatte</u>	<ul style="list-style-type: none"> – ved bekymring for barnets utvikling, kan foreldre ta kontakt med barnehage, skole, helsesøster; PPT eller fastlege 	
<u>PPT</u> Pedagogisk psykologisk tjeneste	<ul style="list-style-type: none"> – utredning/forarbeid til eventuell henvisning. – i perioden før en eventuell henvisning til BUP skal fastlege involveres – for ungdomsskole og videregående skole sjekk ut mulig rusmisbruk. Hvis ja, veileder til ADHD (AUDIT, DUDIT) 	<p>Det er ikke nødvendig å henvise til spesialisthelsetjenesten dersom utredning og tiltak i kommunen avhjelper vanskene og foreldrene føler at de har fått hjelp til barnet.</p>
<u>Helsesøster</u>	<ul style="list-style-type: none"> – vurdering av psyko-motorisk utvikling/funksjon/atferd – foresatte/barn-samspill – fange opp avvik og ta i mot foreldres bekymring 	
<u>Fastlege</u>	<ul style="list-style-type: none"> – fange opp foreldres bekymring og avvikende atferd hos barnet – for ungdomsskole og videregående skole sjekk ut mulig rusmisbruk. Hvis ja, veileder til ADHD (AUDIT, DUDIT) 	
<u>Barnevern</u>	<ul style="list-style-type: none"> – ved mistanke om mulig ADHD, kontakte PPT og eventuelt helsesøster/fastlege – for ungdomsskole og videregående skole sjekk ut mulig rusmisbruk. Hvis ja, veileder til ADHD (AUDIT, DUDIT) 	<p>Det er ikke nødvendig å henvise til spesialisthelsetjenesten dersom utredning og tiltak i kommunen avhjelper vanskene og foreldrene føler at de har fått hjelp til barnet</p>
<u>BUP</u> Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk	<ul style="list-style-type: none"> – vurdering av ADHD som differensialdiagnose 	

Det er kun lege eller barnevernsleder som kan stå for den formelle henvisningen

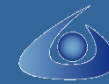
<u>Barnehage</u>	<ul style="list-style-type: none"> – beskrivelse av utvikling og sosial fungering – utfylling av Connors skjema (symptomsjekkliste)
<u>Skole</u>	<ul style="list-style-type: none"> – beskrivelse av faglig, sosial og emosjonell fungering – pedagogisk kartlegging (lese, skrive, språk, matematikk) – Barkleys skjema for lærer (symptomsjekkliste) – Teacher report form 'TRF' (atferdsjekkliste) Skjema?
<u>Foresatte</u>	<ul style="list-style-type: none"> – utfylling av Child behaviour check list CBCL (atferdsjekkliste) Skjema? – Barkley skjema for foreldre (symptomsjekkliste)
<u>PPT</u> Pedagogisk psykologisk tjeneste	<ul style="list-style-type: none"> – rapport fra observasjon i skole/barnehage – utfylling av 5-15 – evnetesting – kartlegging av språkfunksjoner 6-16 – LOGOS (lese/skrivevansker) – vurdering av: <ul style="list-style-type: none"> • finmotorikk, • Grovmotorikk • språk <ul style="list-style-type: none"> • kontaktfunksjon/sosial fungering • atferd med eventuell hyperaktivitet • konsentrasjon/ oppmerksomhet/ avledbarhet • læringsevne/ lærevansker • psykososiale forhold <ul style="list-style-type: none"> – vurdering av foreliggende opplysninger og igangsatte tiltak. – kontakt Øverby kompetansesenter (link) ved tilstander som er mer i retning lærevansker. – koordinerende instans for utredning før henvisning.
<u>Helsesøster</u>	<ul style="list-style-type: none"> – legge ved helsekort
<u>Fastlege</u>	<ul style="list-style-type: none"> – generell somatisk undersøkelse – syn/hørsel i samarbeid med helsesøster – klinisk vurdering av sykehistorie og familiære forhold <ul style="list-style-type: none"> – rusanamnese hos ungdom – henvisning i samarbeid med PPT
<u>Barnevern</u>	<ul style="list-style-type: none"> – henvisning i samarbeid med PPT og fastlege – dokumentere rusproblematikk hos ungdom
<u>BUP</u> Barne- og ungdoms-psykiatrisk poliklinikk	<ul style="list-style-type: none"> – vurdering av om symptomene er omfattende nok til å gi rett til nødvendig helsehjelp. Evt. avklare andre differensialdiagnoser – tilbakemelding til pasient, foresatte, henvisende lege og instans om pasientansvarlig og anslått tid for oppstart

<u>Barnehage</u>	<ul style="list-style-type: none">– inngå i samarbeid med PPT/BUP
<u>Skole</u>	<ul style="list-style-type: none">– inngå i samarbeid med PPT/BUP
<u>Foresatte</u>	<ul style="list-style-type: none">– BUP/PPT utarbeider en behandlingsplan i samarbeid med foresatte
<u>PPT</u> Pedagogisk psykologisk tjeneste	<ul style="list-style-type: none">– i samarbeid med BUP– tics registrering
<u>Helse-søster</u>	
<u>Fastlege</u>	<ul style="list-style-type: none">– nevrologisk undersøkelse– EKG– link til legeprosedyre
<u>Barnevern</u>	<ul style="list-style-type: none">– eventuelt vurdere omsorgssituasjon
<u>BUP</u> Barne- og ungdoms- psykiatrisk poliklinikk	<ul style="list-style-type: none">– gjøre utredning etter SIHF's prosedyrer og i samarbeid med pasient/foresatte lage en behandlingsplan

<u>Barnehage</u>	<ul style="list-style-type: none"> – iverksetting av faglige og sosiale tiltak i samarbeid med PPT/BUP
<u>Skole</u>	<ul style="list-style-type: none"> – iverksetting av faglige og sosiale tiltak i samarbeid med PPT/BUP – utarbeide individuell opplæringsplan (IOP) i henhold til opplæringsloven (link)
<u>Foresatte</u>	<ul style="list-style-type: none"> – mulighet til å delta på foreldrekurs arrangert av BUP og pasientforeninger (ADHD-norge, lokallag hedmark, oppland) – Veiledning
<u>PPT</u> Pedagogisk psykologisk tjeneste	<ul style="list-style-type: none"> – veilede skole og barnehage for å sikre progresjon i barnets skolefaglige og sosiale utvikling. – sakkyndighetsvurdering – individuell plan (overordnet prosedyre)
<u>Helse-søster</u>	<ul style="list-style-type: none"> – oppfølging etter nærmere avtale
<u>Fastlege</u>	<ul style="list-style-type: none"> – overta oppfølging av medisinerer etter avtale med BUP – (skjema for rekvireringsrett)
<u>Barnevern</u>	<ul style="list-style-type: none"> – veilednings program for foreldre vedrørende barn (PMT) og ungdom (MST) kanskje linkes? – evt. psykososiale støttetiltak
<u>BUP</u> Barne- og ungdoms-psykiatrisk poliklinikk	<ul style="list-style-type: none"> – i henhold til prosedyre – foreldrekurs – informasjon/hjelp til barnet/ungdommen for mestring av dagliglivet

<u>Barnehage</u>	<ul style="list-style-type: none"> – evaluering av igangsatte tiltak ved jevne mellomrom gjøres i samarbeid med foresatte – igangsette arbeid med individuell plan
<u>Skole</u>	<ul style="list-style-type: none"> – evaluering av igangsatte tiltak ved jevne mellomrom gjøres i samarbeid med foresatte – igangsette arbeid med individuell plan
<u>Foresatte</u>	
<u>PPT</u> <small>Pedagogisk psykologisk tjeneste</small>	<ul style="list-style-type: none"> – sikre jevnlig evaluering av igangsatte tiltak – igangsette arbeid med individuell plan – kontakte Øverby kompetansesenter ved ønske om hjelp til videre utredning og/eller ved spørsmål om hjelp og råd til tiltak. – overgang voksenalder - initiere samarbeid med psykisk helsevern for voksne og/eller oppfølgingstjenesten ved behov
<u>Helse-søster</u>	<ul style="list-style-type: none"> – igangsette arbeid med individuell plan
<u>Fastlege</u>	<ul style="list-style-type: none"> – årlige kontroller iflg prosedyrer for årskontroll ved bruk av sentralstimulerende medikasjon – igangsette arbeid med individuell plan – overgang voksenalder - initiere samarbeid med psykisk helsevern for voksne ved behov
<u>Barnevern</u>	<ul style="list-style-type: none"> – igangsette arbeid med individuell plan
<u>BUP</u> <small>Barne- og ungdoms-psykiatrisk poliklinikk</small>	<ul style="list-style-type: none"> – i hht prosedyre – foreldrebrev ang. overføring av medisiner – kontakt mot NAV – sørge for at relevante støttetiltak igangsettes – overgang voksenalder - initiere samarbeid med psykisk helsevern for voksne ved behov

Barnehage

Oppfangning	<ul style="list-style-type: none"> - utfylling av "tidlig registrering av språklig atferd "TRAS" - samtale med foreldre/foresatte - beskrivelse av utvikling og sosial fungering - i samarbeid med foresatte henvise til PPT ved mistanke om mulig ADHD
Henvisning	<ul style="list-style-type: none"> - beskrivelse av utvikling og sosial fungering - utfylling av Connors skjema (symptomsjekkliste)
Utredning og diagnostisering	<ul style="list-style-type: none"> - inngå i samarbeid med PPT/BUP
Behandling	<ul style="list-style-type: none"> - iverksette faglige og sosiale tiltak i samarbeid med PPT/BUP
Oppfølging	<ul style="list-style-type: none"> - evaluering av igangsatte tiltak ved jevne mellomrom gjøres i samarbeid med foresatte - igangsette arbeid med individuell plan

Skole

Oppfangning	<ul style="list-style-type: none"> - beskrivelse av faglig, sosial og emosjonell fungering - pedagogisk kartlegging (lese, skrive, språk, matematikk) - samtale med foreldrene/foresatte - samtale med barnet - for ungdomsskole og videregående skole sjekk ut mulig rusmisbruk. - i samarbeid med foresatte henvise til PPT ved mistanke om mulig ADHD
Henvisning	<ul style="list-style-type: none"> - beskrivelse av faglig, sosial og emosjonell fungering - pedagogisk kartlegging (lese, skrive, språk, matematikk.) - Barkleys skjema for lærer (symptomsjekkliste) - Teacher report form -TRF (atferdsjekkliste)
Utredning og diagnostisering	<ul style="list-style-type: none"> - samarbeide med PPT/BUP
Behandling	<ul style="list-style-type: none"> - iverksetting av faglige og sosiale tiltak i samarbeid med PPT/BUP - utarbeide individuell opplæringsplan (IOP) i henhold til opplæringsloven (link)
Oppfølging	<ul style="list-style-type: none"> - foreldrekursveiledning - igangsette arbeid med individuell plan

Foresatte

Oppfangning	<ul style="list-style-type: none">– ved bekymring for barnets utvikling, kan foreldre ta kontakt med barnehage, skole, helsesøster; PPT eller fastlege
Henvisning	<ul style="list-style-type: none">– utfylling av Child behaviour check list CBCL (atferdsjekkliste)– Barkley skjema for foreldre – (symptomsjekkliste)
Utredning og diagnostisering	<ul style="list-style-type: none">– BUP/PPT utarbeider en behandlingsplan i samarbeid med foresatte. (Prosedyre)
Behandling	<ul style="list-style-type: none">– foreldrekurs– Veiledning
Oppfølging	

Pedagogisk psykologisk tjeneste

<h2><u>Oppfangning</u></h2>	<ul style="list-style-type: none"> - utredning/forarbeid til eventuell henvisning. - i perioden før en eventuell henvisning til BUP skal fastlege involveres - for ungdomsskole og videregående skole sjekk ut mulig rusmisbruk. Hvis ja, veileder til ADHD (AUDIT, DUDIT) <p><u>Det er ikke nødvendig å henvise til spesialisthelsetjenesten dersom utredning og tiltak i kommunen avhjelper vanskene, og foreldrene føler at de har fått hjelp til barnet.</u></p>
<h2><u>Henvisning</u></h2>	<ul style="list-style-type: none"> - rapport fra observasjon i skole/barnehage - utfylling av 5-15 - evnetesting - kartlegging av språkfunksjoner 6-16 - LOGOS (lese/skrivevansker) Skjema? <ul style="list-style-type: none"> - vurdering av: <ul style="list-style-type: none"> • finmotorikk • grovmotorikk • språk • kontaktfunksjon/sosial fungering • atferd med eventuell hyperaktivitet • konsentrasjon/ oppmerksomhet/ avledbarhet • læringsevne/ lærevansker • psykososiale forhold - vurdering av foreliggende opplysninger og igangsatte tiltak - kontakt Øverby kompetansesenter for tilstander som er mer i retning lærevansker - koordinerende instans for utredning før henvisning
<h2><u>Utredning og diagnostisering</u></h2>	<ul style="list-style-type: none"> - i samarbeid med BUP - tics registrering
<h2><u>Behandling</u></h2>	<ul style="list-style-type: none"> - veilede skole og barnehage for å sikre progresjon i barnets skolefaglige og sosiale utvikling. - sakkyndighetsvurdering - individuell plan (overordnet prosedyre)
<h2><u>Oppfølging</u></h2>	<ul style="list-style-type: none"> - sikre jevnlig evaluering av igangsatte tiltak - overgang voksenalder - initiere samarbeid med psykisk helsevern for voksne og/eller oppfølgingstjenesten ved behov - kontakt Øverby kompetansesenter ved ønske om hjelp til videre utredning og/eller ved spørsmål om hjelp til råd og tiltak. - igangsette arbeid med individuell plan

Helsesøster

Oppfangning	<ul style="list-style-type: none">- vurdering av psykomotorisk utvikling/funksjon/atferd- foresatte/barn-samspill- fange opp avvik og ta i mot foreldres bekymring
Henvisning	<ul style="list-style-type: none">- legge ved helsekort
Utredning og diagnostisering	
Behandling	<ul style="list-style-type: none">- oppfølging etter nærmere avtale
Oppfølging	<ul style="list-style-type: none">- igangsette arbeid med individuell plan

Fastlege

<u>Oppfangning</u>	<ul style="list-style-type: none"> – fange opp foreldres bekymring og avvikende atferd hos barnet – for ungdomsskole og videregående skole sjekk ut mulig rusmisbruk. Hvis ja, veileder til ADHD (AUDIT, DUDIT)
<u>Henvisning</u>	<ul style="list-style-type: none"> – generell somatisk undersøkelse – syn/hørsel i samarbeid med helsesøster – klinisk vurdering av sykehistorie og familiære forhold – rusanamnese hos ungdom (AUDIT, DUDIT) – henvise i samarbeid med PPT Skjema?
<u>Utredning og diagnostisering</u>	<ul style="list-style-type: none"> – generell somatisk undersøkelse – syn/hørsel i samarbeid med helsesøster – klinisk vurdering av sykehistorie og familiære forhold
<u>Behandling</u>	<ul style="list-style-type: none"> – overta oppfølging av medisinerer etter avtale med BUP – Søknadsskjema generell rekvisiteringsrett (fra SHDIR) – Søknadsskjema spesiell rekvisiteringsrett (fra SHDIR)
<u>Oppfølging</u>	<ul style="list-style-type: none"> – årlige kontroller iflg prosedyrer for årskontroll ved bruk av sentralstimulerende medikasjon (mg angitt, bunntekst) – igangsette arbeid med individuell plan – overgang voksenalder - initiere samarbeid med psykisk helsevern for voksne ved behov

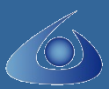
Barnevern

<u>Oppfangning</u>	<ul style="list-style-type: none"> – ved mistanke om mulig ADHD, kontakte PPT og eventuelt helsesøster/fastlege – for ungdomsskole og videregående skole sjekk ut mulig rusmisbruk. Hvis ja, veileder til ADHD (AUDIT, DUDIT)
<u>Henvisning</u>	<ul style="list-style-type: none"> – henvisning i samarbeid med PPT og fastlege Skjema? – dokumentere rusproblematikk hos ungdom AUDIT, DUDIT
<u>Utredning og diagnostisering</u>	<ul style="list-style-type: none"> – eventuell vurdering av omsorgssituasjon
<u>Behandling</u>	<ul style="list-style-type: none"> – foreldre – veilednings program for foreldre vedrørende barn og ungdom – evt. psykososiale støttetiltak
<u>Oppfølging</u>	<ul style="list-style-type: none"> – igangsette arbeid med individuell plan

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk

Oppfangning	<ul style="list-style-type: none"> – vurdering av ADHD som differensialdiagnose
Henvisning	<ul style="list-style-type: none"> – vurdering av om symptomene er omfattende nok til å gi rett til nødvendig helsehjelp. Evt. avklare andre differensialdiagnoser – tilbakemelding til pasient, foresatte, henvisende lege og instans om pasientansvarlig og anslått tid for oppstart
Utredning og diagnostisering	<ul style="list-style-type: none"> – gjøre utredning etter SIHF's prosedyrer og i samarbeid med pasient/foresatte lage en behandlingsplan
Behandling	<ul style="list-style-type: none"> – i henhold til prosedyre – foreldrekurs (foreldrebrev ang. overføring av medisiner SI) – informasjon/hjelp til barnet/ungdommen for mestring av dagliglivet
Oppfølging	<ul style="list-style-type: none"> – i hht prosedyre – kontakt mot NAV – sørge for at relevante støttetiltak igangsettes – overgang voksenalder - initiere samarbeid med psykisk helsevern for voksne ved behov

Lenker til informasjon fra offentlige instanser og organisasjoner

Helse- direktoratet	<ul style="list-style-type: none">– hovedsiden: www.shdir.no/– Veileder i habilitering hos barn og unge:– Veileder ADHD– behandling med legemidler hos barn og unge ADHD– førerkort vurdering– søknadsskjema generell rekvireringsrett– søknadsskjema spesiell rekvireringsrett
Øverby kompetanse- senter	<ul style="list-style-type: none">– Øverby brosjyre om ADHD:– Øverby kompetansesenter
Andre	<ul style="list-style-type: none">– Helsedirektoratets veileder for individuelle planer (IS-1253NY), Psykisk helse– rundskriv til lov om pasientrettigheter IS-12/2004_2910– rundskriv I-20/2001 Lov om helsepersonell m.v.– bestilling av A-resepter (SEM e-kundesenter)– ADHD behandlingslinje i Østfold– Nasjonalt kompetansesenter for ADHD, tourettes, narkolepsi
Pasient- informasjon	<p>finnes på egen side →</p>

Informasjon og lenker spesielt til pasienter og pårørende

Pasientforeninger

- [ADHD foreningen i Hedmark:](#)
- [ADHD foreningen Oppland:](#)
- [ADHD Norge:](#)
- [Morild: snakkerom for deg mellom 15 og 18](#)
- [Nasjonalt kompetansesenter for ADHD, tourettes, narkolepsi](#)

Andre

- [Regler og veiledning for førerkort vurdering](#)
- [ADHD behandlingslinje i Østfold](#)
- [Voksne for barn:](#)
- [Symptomer på ADHD](#)